

Dôvodová správa

I. Všeobecná časť

Trenčiansky samosprávny kraj bol zriadený v zmysle zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov ako právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov. Po skončení rozpočtového roka je TSK povinný súhrnne spracovať údaje o rozpočtovom hospodárení do záverečného účtu a v nadväznosti na ustanovenie § 11 ods. 2 písm. d) zákona o samosprávnych krajoch tento predložiť na schválenie v Zastupiteľstve Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Návrh Záverečného účtu TSK vychádza z účtovnej závierky Trenčianskeho samosprávneho kraja za rok 2022 overenej audítorom a je spracovaný v súlade s ustanovením § 16 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Obsahuje najmä komplexný prehľad o hospodárení kraja za rok 2022 v členení na rozpočet a jeho zmeny, plnenie resp. čerpanie rozpočtovaných príjmov, výdavkov a finančných operácií, bilanciu aktív a pasív, zúčtovanie finančných vzťahov so štátnym rozpočtom a prehľad o stave a vývoji dlhu TSK. Ďalej obsahuje údaje o hospodárení príspevkových organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK a prehľad o poskytnutých dotáciách podľa § 7 ods. 4 a podľa § 8 ods. 5 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v členení podľa jednotlivých príjemcov. Súčasťou záverečného účtu je aj hodnotenie rozpočtu v jeho programovej štruktúre.

Záverečný účet Trenčianskeho samosprávneho kraja za rok 2022 je zavŕšením rozpočtového procesu a vyjadruje výsledky hospodárenia za sledované obdobie na úseku Dopravy, Zdravotníctva, Kultúrnych služieb, Vzdelávania, Sociálneho zabezpečenia, ako aj na Úrade TSK. Hodnotenie plnenia príjmov a čerpania výdavkov je uvádzané v eurách.

II. Osobitná časť

V rámci hodnotenia roka 2022 je nevyhnutné konštatovať, že hospodárenie Trenčianskeho samosprávneho kraja ako celku prebiehalo v postupne sa zotavujúcom ekonomickom prostredí. Slovenská ekonomika začala síce začiatkom roka oživovať svižnejším tempom, no stále tu bola obava z ďalších vln šírenia vírusu, ktoré sa mohli pretaviť do opätovného obmedzenia ekonomickej aktivity. V tom čase ešte nikto netušil, že obdobie pandémie vystrieda 24.2.2022 invázia Ruska na Ukrajinu. Vojenský konflikt a sankcie namierené proti Rusku spomalili dynamiku exportov a priniesli vysokú infláciu v dôsledku rastúcich cien energií. Na základe daňovo-odvodových prognóz Inštitútu finančnej politiky sa predpokladalo, že inflácia dosiahne v roku 2022 úroveň 11,6 % a slovenská ekonomika porastie tempom medziročne o 1,9 %. Napokon aj napriek dvojciferej inflácii na úrovni 12,8 % posilnila slovenská ekonomika v roku 2022 o 1,7 %. Dôležité však bolo, že aj napriek pomalšiemu ekonomickému rastu zostal trh práce stále v dobrej kondícii, čo bola vzhľadom na daňové príjmy územných samospráv mimoriadne dobrá správa. Vojna na Ukrajine nezabrzdila vývoj na trhu práce. Ten pokračoval v postcovidovom zotavení. Okrem silného rastu zamestnanosti v prvej polovici roka prispeli k zamestnanosti aj odídenci z Ukrajiny. Tí obsadili kvôli jazykovej bariére predovšetkým nízko kvalifikované pracovné miesta v priemysle, o ktoré domáci pracovníci dlhodobo nejavili záujem. Očakávalo

sa, že následne bude znižovanie nezamestnanosti podporené aj investíciami z Plánu obnovy a odolnosti, silnejším zotavením priemyslu a taktiež prijatým balíkom opatrení rodinnej politiky, ktorý mierne podporí jednak rast daní zo spotreby, ale čiastočne aj z trhu práce vďaka vyššej ekonomickej aktivite nízkopříjmových skupín obyvateľstva.

Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov Trenčianskeho samosprávneho kraja k 31.12.2022 možno v skratke zhrnúť nasledovne:

Bežné príjmy boli k 31.12.2022 plnené vo výške 188 231 949,04 eur, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 98,76 % z rozpočtovanej sumy 190 600 328,00 eur a medziročný nárast približne o 14 629 tis. eur. Rozhodujúci podiel na tejto skutočnosti mala hlavná kategória 100 Daňové príjmy s medziročným nárastom podielových daní o takmer 10 263 tis. eur. Daňové príjmy tak zostali najvýznamnejšou hlavnou kategóriou bežných príjmov. Ich podiel na celkových bežných príjmoch predstavoval 60,7 %, preto aj v roku 2022 boli pre Trenčiansky samosprávny kraj rozhodujúcim zdrojom financovania potrieb regiónu. Nárast aj keď v oveľa menšej podobe, a to na úrovni 1 608 tis. eur zaznamenala aj hlavná kategória 200 Nedaňové príjmy, kde dosiahnuté hodnoty plnenia v celkovej výške 10 697 251,98 eur prekročili úroveň pred koronakrízou, t. j. úroveň roku 2019. Stalo sa tak napriek stále neutíchajúcemu boju s pandémiou, avšak už s miernejšími dôsledkami ako v predchádzajúcich dvoch rokoch. Tento priaznivý vývoj bol navyše posilnený výsledkami dosiahnutými v rámci hlavnej kategórie 300 Granty a transfery, kde bol vykázaný medziročný nárast v plnení príjmov o takmer 2 758 tis. eur. Zásluhu na tejto skutočnosti mal vyšší objem transferov prijatých v rámci verejnej správy zo štátneho rozpočtu a štrukturálnych fondov EÚ v podobe poskytnutých zálohových platieb na implementáciu neinvestičných projektov, či v podobe refundácie oprávnených výdavkov vynaložených v minulom období pri realizácii projektov z vlastných zdrojov, ako aj vyšší objem účelovo určených prostriedkov prijatých zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy na úseku Vzdelávania.

Bežné výdavky boli k 31.12.2022 čerpané vo výške 172 210 994,30 eur, čo predstavuje v percentuálnom vyjadrení 94,77 % z rozpočtovaného objemu 181 719 816,00 eur a nárast oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka takmer o 12 931 tis. eur. Išlo na jednej strane o plánovaný medziročný nárast, ktorý bol zároveň predmetom schvaľovacieho procesu v rámci predkladania Návrhu Rozpočtu TSK na roky 2022 - 2024 a odrazom svižnejšieho tempa oživovania slovenskej ekonomiky po nepriaznivom období poznačenom globálnou pandémiou koronavírusu SARS – CoV-2. Na druhej strane bol však ovplyvnený aj nečakanou skutočnosťou, ktorou bola už spomínaná invázia Ruska na Ukrajinu. Vojnový konflikt zahájený dňa 24.2.2022 a následné sankcie namierené proti Rusku spomalili dynamiku exportov a priniesli vysokú infláciu v dôsledku rastúcich cien energií. V dôsledku vyššie uvádzaných skutočností bol najvýraznejší nárast v čerpaní bežných výdavkov zaznamenaný na úseku Dopravy, a to medziročne takmer o 4 580 tis. eur. Z uvedeného objemu 1 146 tis. eur tvorila vyššia úhrada náhrady predpokladanej straty u zmluvných dopravcov v prímestskej autobusovej doprave, za ktorým bola vzájomná dohoda oboch strán pokračovať vo zvýšení priemernej mzdy vodičov a technickohospodárskych zamestnancov, ktorí priamo vykonávajú činnosť v prímestskej autobusovej doprave, ale najmä vyššia priemerná cena nafty, ktorá ovplyvnila náklady na spotrebu pohonných hmôt. Podstatne väčší objem finančných prostriedkov z vlastných zdrojov ako v minulom období bolo potrebné nasmerovať aj pre príspevkovú organizáciu SC TSK, ktorej hlavným predmetom činnosti je správa a údržba ciest II. a III. triedy. Približne o 3 434 tis. eur vyšší objem bežných

transferov bol určený predovšetkým na opravy a údržbu ciest II. a III. triedy dodávateľským spôsobom. Hlavným dôvodom tohto zvýšenia bol medziročne neúmerný nárast cien vstupných nákladov, a to predovšetkým cien asfaltových zmesí, ktoré tvoria hlavnú zložku stavebných materiálov. Treba však podotknúť, že k zvýšenému čerpaniu bežných výdavkov v priebehu roka 2022 nedošlo len na úseku Dopravy. Každý jeden oddiel, resp. úsek vykázal medziročný nárast čerpania bežných výdavkov (Úrad TSK o 1 702 tis. eur, oddiel Zdravotníctvo o 207 tis. eur, oddiel Kultúrne služby o 459 tis. eur, oddiel Vzdelávanie o 3 159 tis. eur a napokon oddiel Sociálne zabezpečenie o 2 824 tis. eur), pritom hlavným dôvodom bol spoločný menovateľ:

- vysoká miera inflácie naprieč celou eurozónou v dôsledku neúmerného rastu cien energetických surovín, a to v súvislosti s ruskou inváziou na Ukrajine, ale aj
- povinnosť Trenčianskeho samosprávneho kraja vyplatiť zamestnancom Úradu TSK a zamestnancom všetkých organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK vo výplatnom termíne za mesiac marec 2022 odmenu vo výške 350,00 eur a v druhej polovici roka odmenu vo výške 500,00 eur. Táto odmena mala byť vyplatená vo výplatnom termíne za mesiac august 2022, najneskôr však do 31. decembra 2022. Realizácia oboch vyššie uvedených opatrení si v praxi vyžiadala medziročný nárast bežných výdavkov na úhradu miezd a odvodov do poisťovní,
- valorizácia platových taríf zamestnancov verejnej správy od 1.7.2022 vo výške 3 %, a to v súlade s Kolektívnou zmluvou vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov,
- ukončenie platnosti zmluvy na dodávku elektrickej energie a zemného plynu pre Úrad TSK a všetky organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK k termínu 31.12.2021, čo viedlo k potrebe vysúťaženia nového dodávateľa. Výsledkom ukončeného procesu verejného obstarávania bol nielen nový dodávateľ na obdobie ďalších troch rokov, ale aj nové podstatne vyššie ceny.

Kapitálové príjmy boli k 31.12.2022 plnené vo výške 10 934 237,90 eur, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 25,67 % z rozpočtovanej sumy 42 595 512,00 eur. Súčasťou kapitálových príjmov je hlavná kategória 200 Nedaňové príjmy a hlavná kategória 300 Granty a transfery. Vyššie plnenie príjmov sa podarilo dosiahnuť len v jednej z nich. Už v minulom roku priaznivo hodnotený podiel hlavnej kategórie 200 – Nedaňové príjmy a v rámci nej predovšetkým príjem z predaja kapitálových aktív a príjem z predaja pozemkov ešte viac posilnil svoju pozíciu na úroveň pred tzv. koronakrízou a dosiahol percento plnenia 153,13. Naproti tomu rozhodujúca hlavná kategória 300 – Granty a transfery, v ktorej sú zahrnuté všetky plánované projektové aktivity Trenčianskeho samosprávneho kraja v rámci jednotlivých operačných programov Partnerskej dohody 2014 - 2020, zaznamenala podobne ako v minulom období nízke percento plnenia, a to na úrovni 22,78 %. Na nenaplnenie príjmovej, a tým aj výdavkovej časti rozpočtu, týkajúcej sa implementácie projektov financovaných zo zdrojov Európskych štrukturálnych investičných fondov a štátneho rozpočtu mali okrem globálnej pandémie vplyv aj neprimerane dlhé lehoty administratívnych procesov pri uzatváraní zmlúv o poskytnutí nenávratných finančných príspevkov.

Kapitálové výdavky boli k 31.12.2022 čerpané v celkovom objeme 31 309 132,53 eur, čo predstavuje 36,81 % z rozpočtovaného objemu 85 046 307,00 eur a medziročný pokles takmer o 9 813 tis. eur. Ten bol zaznamenaný tak v oblasti projektov implementovaných

v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj v oblasti realizácie investičných akcií Úradu TSK a OvZP. Aj napriek vykázanému medzročnému poklesu hodnotíme dosiahnutú úroveň čerpania kapitálových výdavkov na úrovni okolo 40 % ako uspokojivú. Z uvedeného celkového objemu čerpaných kapitálových výdavkov tvorili výdavky na realizáciu investičných projektov objem 10 831 621,91 eur, čo predstavuje 20,75 % z rozpočtovanej sumy 52 209 448,00 eur a výdavky na realizáciu investičných akcií Úradu TSK a OvZP objem 20 477 510,62 eur, čo predstavuje 62,36 % z rozpočtovanej sumy 32 836 859,00 eur. Pri realizovaní investičných akcií Úradu TSK a OvZP zostalo pritom úsilie Trenčianskeho samosprávneho kraja nasmerované nielen na dokončenie investičných akcií započatých na jednotlivých úsekoch ešte v rozpočtovom roku 2021, ale aj na realizáciu nových investičných zámerov. Najviac finančných prostriedkov sa podarilo preinvestovať v oblasti Vzdelávania a Zdravotníctva.

Po vylúčení finančných prostriedkov plnených resp. čerpaných na tzv. samostatných účtoch rozpočtových organizácií, ktoré nevstupujú do súhrnnej bilancie pre výpočet rozpočtového výsledku hospodárenia, predstavoval bežný rozpočet TSK k 31.12.2022 prebytok v čiastke 15 932 781,24 eur a kapitálový rozpočet schodok v čiastke 20 374 894,63 eur. Schodok rozpočtového hospodárenia TSK v objeme 4 442 113,39 eur bol upravený o zostatok finančných operácií, ktorým bol prebytok v objeme 24 841 916,87 eur. Po usporiadaní zostatku finančných operácií a po vylúčení nevyčerpaných účelovo určených prostriedkov poskytnutých v predchádzajúcom rozpočtovom roku zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu Európskej únie v zmysle § 16 ods. 6 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v celkovom objeme 3 881 897,72 eur, ako aj po vylúčení rozdielu prijatých a vrátených finančných zábezpek (klasifikovaných na ekonomickej podpoložke) v celkovom objeme 344 451,03 eur a vylúčení nevyčerpaných návratných zdrojov financovania z Rozvojovej banky Rady Európy v objeme 1 812 004,06 eur bol zostatkom finančných prostriedkov Trenčianskeho samosprávneho kraja k 31.12.2022 prebytok v objeme 16 517 905,76 eur. V súlade s ustanovením § 15 ods. 1 a § 16 ods. 6 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bude tento zostatok finančných prostriedkov za rok 2022 použitý na tvorbu rezervného a peňažného fondu.

Trenčiansky samosprávny kraj usporiadal:

- svoje hospodárenie vrátane finančných vzťahov k zriadeným a založeným právnickým osobám, k fyzickým a právnickým osobám, ktorým poskytol prostriedky zo svojho rozpočtu,
- finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu a štátnym fondom.

Návrh Záverečného účtu Trenčianskeho samosprávneho kraja za rok 2022 bol predložený hlavnému kontrolórovi za účelom vypracovania odborného stanoviska a v súlade s platnou legislatívou bol v stanovenej lehote 15 dní pred prerokovaním v zastupiteľstve samosprávneho kraja verejne sprístupnený, a to vyvesením na úradnej tabuli, ako aj zverejnením na webovom sídle TSK. Návrh Záverečného účtu Trenčianskeho samosprávneho kraja za rok 2022 bol zároveň prerokovaný vo všetkých komisiách zriadených pri zastupiteľstve samosprávneho kraja.

